

แนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*

The Guidelines for The Management of Solving the Vices Problems
According to The Four Padhāna in Educational Institutions Under
the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5

นัฐกร สนน้อย, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, พระฮอนด้า วาสุโท¹ และสำเร็จ ยुरชัย²

Nattakorn Sonnoi, Samrit Kangpheng, Phra Honda Vadasuddo and Samrej Yurachai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ²

Mahachulalongkornrajavidyalaya, Khon Kaen Campus, Thailand

North Eastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 6405205048@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาด้านอบายมุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เสนอแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหาร และครู รวม 332 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาด้านอบายมุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับสภาพปัญหาสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการรักษา ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 13 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 21 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 30 สิงหาคม 2566

Received: March 13, 2023; Revised: August 21, 2023; Accepted: August 30, 2023

2. แนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านการป้องกัน เพียรระวังอบายมุขทุกประเภท จัดทำป้ายในการเตือนภัย จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักเรียนเพื่อไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ด้านการค้นหา สร้างระบบคัดกรองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถแยกกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน ด้านการรักษา ควรจัดกิจกรรมกีฬาและดนตรีรวมถึงกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขสิ่งเสพติด ประสานงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือด้านการบำบัด ด้านการเฝ้าระวัง เพียรระวังรักษาสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ด้านการบริหารจัดการ สร้างกลุ่มเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและวัดเพื่อช่วยกันดูแลสอดส่องในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ กำหนดนโยบายสถานศึกษาเป็นเขตปลอดอบายมุขชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสัญลักษณ์ทั่วโรงเรียน กำกับติดตามและประเมินผลเรื่องอบายมุขในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารจัดการ; อบายมุข; หลักปธาน 4

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of the problem of vices in educational institutions under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5; 2) to propose a management approach to solve vices according to the Four Padhāna in educational institutions under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5. This study was carried out by means of mixed-method research. The sample group consisted of 332 administrators and teachers. The research tools were: a questionnaire and q semi-structured interview. The statistics used in analyzing the obtained data were: Mean, Standard Deviation, and Content Analysis.

The research results were as follows:

1. The overall condition of the problem of vices in educational institutions under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5 was statistically rated at the highest level. The aspect with the highest mean level of problems was management, followed by surveillance and treatment.
2. The management approach to solve vices according to the Four Padhāna in educational institutions under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area

5 is that in terms of defense, administrators should be careful of all kinds of vices, make warning signs and organize creative activities for students to avoid addiction. On the search side, an effective student screening system should be created to separate each type of student group. On the treatment side, sports and music activities should be organized, as well as various recreational activities so that students can use their free time to benefit, not get involved with drugs. The relevant agencies should be coordinated to help with additional therapy. In terms of surveillance, the unwanted behavior of students regarding vices should be diligently monitored. Regarding management, network groups between schools, communities, and temples should be created to help monitor each other in various activities and set up a policy to be a vice-free zone written or symbolized throughout the school with regularly supervising, monitoring, and evaluating vices in educational institutions.

Keywords: The Guidelines for The Management; The Vices Problems; Four Padhāna

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมสถานศึกษานั้นมีความสำคัญยิ่งเพราะสถานศึกษาคือสถานที่ในการสร้างคนยกระดับให้เป็นมนุษย์ที่มีสำนึกบนเส้นทางที่ดี เป็นแหล่งบ่มเพาะคุณธรรมความรู้ที่ถูกต้อง ดังนั้นการนำหลักธรรมปธาน 4 และกรอบการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข 5 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการค้นหา 3) ด้านการรักษา 4) ด้านการเฝ้าระวัง และ 5) ด้านการบริหารจัดการ เข้ามาในการช่วยผู้ที่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในการยึดเหนี่ยวจิตใจ มีสติ ในการใช้ชีวิตประจำวัน และเข้าใจปัจจัยสาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชนในสังคมไทยปัจจุบัน ว่าเกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น อิทธิพลจากเพื่อน ปัญหาครอบครัว ปัญหาของตัวเอง ช่วงเวลาที่เกิดภาวะเครียด ค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการใช้สารเสพติด และสื่อต่างๆ (พระอธิการสุพิศ ทรงจิตร และคณะ, 2562, หน้า 47-62) สู่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวในวงการการศึกษาในทุกบทบาทโดยเฉพาะนักเรียนไม่ใช่เพียงแค่บุคลากรเท่านั้น หากทุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหอบายมุขในสถานศึกษา ย่อมส่งผลต่อนักเรียนที่ทำการสอนให้มีแนวทางที่ดีในการเป็นคน

ดีรู้จักสิ่งใดเหมาะสมสิ่งใดเป็นสิ่งดีต่อไป ทั้งยังสามารถหาแนวทางป้องกันสิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับบอบายมุขไม่ให้เกิดแก่นักเรียนในสถานศึกษาได้อีกด้วย โดยบุคคลากรต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องบอบายมุขให้ชัดเจน ตามมาตรฐานการระเบียบของการเป็นข้าราชการที่ดีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนต่อไปเช่นกัน เพราะเราปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหายาเสพติดในนักเรียนเกิดจากบอบายมุขตั้งแต่ระดับเล็กๆ ไปหาบอบายมุขระดับใหญ่ ไม่ว่าบอบายมุขนั้นจะเกิดจากหลายปัจจัยที่สำคัญที่อยากจะแก้ไขแค่ไหนก็ตาม

เนื่องจากปัญหาบอบายมุขในเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตในปัจจุบันยังไม่มี ความเปลี่ยนแปลง ในด้านการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจากในสถานศึกษา และยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องที่เป็นปัญหาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งนับว่าถือเป็นสภาพปัญหาระดับนโยบาย และถือเป็นค่านิยมใหม่ที่จะควรจะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เข้ากับยุคสมัย และหากยังคงไว้ซึ่งปัญหาเดิมไม่หาทางศึกษาแนวทางการแก้ไข ก็นับว่าถือเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งในวงการการศึกษาไทยที่เข้าสู่สมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน โดยจะมีการจัดทำกรวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวบริหารจัดการแก้ไขภายใต้หลักธรรมปธาน 4 ได้แก่ 1) สังวรปธาน คือ เพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิด ขึ้นในจิต 2) ภาวนापธาน คือ เพียรให้คุณความ ดีเกิดขึ้น ในจิต 3) ปหานปธาน คือ เพียรละความ ชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว และ 4) ออนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษา คุณความ ดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม ที่หมายถึงหลักธรรมความเพียรชอบหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสัมมปธาน 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2526) หรือในบางสูตรเรียกว่า ปธาน 4 คือมีความเพียร 4 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมและกรอบการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และบอบายมุข 5 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการ ค้นหา 3) ด้านการรักษา 4) ด้านการเฝ้าระวัง และ 5) ด้านการบริหารจัดการ โดยเน้นไปในการศึกษา ปัญหาโดยตรงจากการศึกษาการบริหารจัดการของครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหอบอบายมุขตามในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาสภาพปัญหาด้านบอบายมุขในสถานศึกษานั้นถือว่าสำคัญมาก ผู้บริหารสถาน ศึกษาจะต้องทราบสภาพปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขที่ถูกต้อง มุ่งเน้นการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านบอบายมุขในสถานศึกษาที่ตัวเองบริหารอยู่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ เปลี่ยนแนวคิดค่านิยมสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ให้เหมาะสมต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์ของ นักเรียนผู้เป็นเยาวชนและเป็นอนาคตของชาติ ทางผู้วิจัยให้ความสนใจโดยมุ่งเน้นหาแนวทางการแก้ไข โดยใช้หลักธรรมปธาน 4 และกรอบการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และบอบายมุข 5 ด้าน เป็นแนวทางในการศึกษาสภาพปัญหาและวิธีแก้ปัญหามันที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไปเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อสังคมไทยด้านการศึกษาและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านบอบายมุขในสถานศึกษายุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านอบายมุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 2,447 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 193 คน และครู 1,810 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 26 คน และครู 306 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้อำนวยการที่มีประสบการณ์ในการจัดทำโครงการด้านอบายมุขในสถานศึกษา จำนวน 4 คน และพระอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีบัณฑิตศึกษาด้านหลักธรรมอีก 1 รูป รวมทั้ง 5 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้งสองประเภท ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพปัญหาอบายมุขในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ผู้วิจัยนำการรวบรวม

ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปจากตอบแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์การทำวิจัยเพื่อเรียบเรียงสรุปแนว วิธีคิดของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม (2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นตามแนวทางการ แนวทางบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามช่วงเวลาของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (1) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด (2) ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีระดับ ความคิดเห็นในระดับมาก (3) ค่าเฉลี่ย 3.50-3.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง (4) ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย (5) ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีระดับ ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด 3) การวิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพทั่วไปด้านสภาพปัญหา แนวทาง ป้องกันและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถาน ศึกษา 4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะความคิดเห็นตามแนวทางการแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุข ตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษา โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ 5) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุม เข้าใจง่ายและแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับโดยใช้วิธีแจกแจง ความถี่ และร้อยละ และ 6) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาอบายมุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการป้องกัน โดยภาพรวมและรายข้อสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีปัญหา สูงสุด 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนจัดทำเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่และเขตปลอดแอลกอฮอล์ (สังวร ปธาน เพียรระวัง) รองลงมาคือ โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาที่ (สังวรปธาน เพียรระวัง) และโรงเรียนจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติด แอลกอฮอล์ สื่อดรามก อนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท (สังวรปธาน เพียรระวัง) ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.50)

1.2 ด้านการค้นหา โดยภาพรวมและรายข้อสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีปัญหา สูงสุด 3 อันดับแรก คือ ครูมีการชี้แจงทำความเข้าใจต่อนักเรียน ผู้ปกครองก่อนดำเนินการคัดกรองนักเรียน (สังวรปธาน เพียรระวัง) รองลงมาคือ โรงเรียนให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา (สังวรปธาน เพียรระวัง) และครูสำรวจข้อมูลการสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา เช่น จำนวน

ผู้สูบ ผู้ดื่ม ความต้องการเลิก การพบเห็น การละเมิดการขาย การสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์ (สังวรปธาน เพียรระวัง) ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.50)

1.3 ด้านการรักษา โดยภาพรวมและรายข้อมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ครูจัดกิจกรรมนันทนาการด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม ให้แก่นักเรียนเพื่อเป็นการสร้างกิจกรรมลดความเสี่ยงด้านอบายมุขในสถานศึกษา (ภาวนาปธาน เพียรเจริญ) รองลงมาคือ ครูมีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง (อนรรักขนาปธาน เพียรรักษา) และครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาโดยการบำบัดรักษา หรือส่งต่อหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานอื่นเข้าสู่ระบบบริการอยู่ต่อเนื่อง (อนรรักขนาปธาน เพียรรักษา) ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.64)

1.4 ด้านการเฝ้าระวัง โดยภาพรวมและรายข้อมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนสร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มแอลกอฮอล์ในช่องทางที่หลากหลาย (สังวรปธานเพียรระวัง) รองลงมาคือ โรงเรียนไม่รับสนับสนุนใดๆ จากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สังวรปธาน เพียรระวัง) และโรงเรียนสอดแทรกเรื่องโทษพิษภัย ผลกระทบของบุหรี่และแอลกอฮอล์ในรายวิชาและกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและ นอกหลักสูตร (สังวรปธาน เพียรระวัง) ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.43)

1.5 ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมและรายข้อมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารร่วมมือกับผู้นำชุมชนกำหนดนโยบายสนับสนุนการดำเนินงาน “บ้าน โรงเรียน และชุมชนปลอดบุหรี่และปลอดแอลกอฮอล์” เช่น จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานระหว่างนักเรียน/ครู/อาจารย์/ผู้ปกครอง/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชนและผู้นำด้านศาสนา (ภาวนาปธาน เพียรเจริญ) รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดทำหลักสูตรบูรณาการการสอนในเรื่องเพศศึกษา ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่ดี และเหมาะสมในทางสังคมให้กับนักเรียน (อนรรักขนาปธาน เพียรรักษา) และผู้บริหารจัดกิจกรรมและเสริมสร้างค่านิยม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามให้กับนักเรียนเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (อนรรักขนาปธาน เพียรรักษา) ($\bar{x} = 4.77$, S.D. = 0.44)

2. แนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักปธาน 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกัน คือ 1) โรงเรียนต้องมีการจัดทำป้ายในการเตือนภัยจากอบายมุขทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นบุหรี่หรือยาเสพติดทั่วบริเวณโรงเรียน 2) โรงเรียนต้องมีการอธิบายย้ำถึงกฎระเบียบวินัยที่ถูกต้องแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอทุกชั้นเรียนในคาบโฮมรูมและกิจกรรมหน้าเสาธง และ 3) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียนเพื่อไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดอบายมุขต่างๆ

2.2 ด้านการค้นหา คือ 1) ครูประจำชั้นต้องมีการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบแยกกลุ่มประเภทนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ 2) ครูต้องประสานผู้ปกครองเพื่ออธิบายวิธีการคัดกรองนักเรียนให้เข้าใจ

ร่วมกัน และ 3) ครูต้องสำรวจเก็บข้อมูลนักเรียนที่ใช้สิ่งเสพติดหรืออบายมุขชนิดต่างๆในสถานศึกษา

2.3 ด้านการรักษา คือ 1) ครูควรจัดกิจกรรมกีฬาและดนตรีรวมถึงกิจกรรมนันทนาการต่างๆเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขสิ่งเสพติด 2) ครูต้องติดตามการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลต่อผู้บริหาร และ 3) ครูต้องเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาและประสานงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านการบำบัด

2.4 ด้านการเฝ้าระวัง คือ 1) โรงเรียนต้องปลูกฝังวิสัยทัศน์ที่ดีแก่นักเรียนเพื่อให้เห็นโทษภัยของอบายมุขในสถานศึกษาในหลากหลายรูปแบบ 2) โรงเรียนจะต้องไม่รับการส่งเสริมใดๆ จากสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท และ 3) โรงเรียนควรบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับพิษภัยของอบายมุขในรายวิชาต่างๆและมีการสร้างกิจกรรมต่างๆหลายรูปแบบ

2.5 ด้านการบริหารจัดการ ที่สำคัญ คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนโดยประสานกลุ่มผู้นำชุมชนต่างๆรวมถึงผู้ปกครอง สร้างกลุ่มเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมสร้างค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงสอดแทรกหลักสูตรด้าน ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน และ 3) ผู้บริหารต้องทำนโยบายสถานศึกษาเป็นเขตปลอดอบายมุขทุกชนิดชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสัญลักษณ์ทั่วโรงเรียน

5. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัญหาอบายมุขในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุดคือด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านการบริหารจัดการถือเป็นหัวใจหลักในการจัดการแก้ไขปัญหาทุกรูปแบบในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการมีระดับสภาพปัญหาสูงที่สุดในเรื่องของการร่วมมือกันแก้ปัญหาระหว่างผู้บริหารกับชุมชนและการประสานงานกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้อง เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเพราะสถานศึกษาตระหนักหรือให้ความสำคัญกับการร่วมมือประสานงานแก้ไขปัญหาอบายมุขที่เกิดขึ้นกับชุมชนและหน่วยงานรอบข้างค่อนข้างน้อย และขาดระบบที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันอบายมุขในสถานศึกษานั้นไม่มีความเป็นรูปธรรม อีกทั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งยังมีความพร้อมในการป้องกันแก้ไขที่แตกต่างกันออกไป เมื่อเกิดปัญหาขึ้นสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการบริหารจัดการแก้ปัญหาที่มีข้อจำกัดต่างกัน มีการประสานงานกับชุมชนรอบรอกเพื่อขอความร่วมมือสร้างกลุ่มเครือข่ายร่วมกันไม่มากพอเท่าที่ควร และการจัดการประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครองก็มีความเข้าใจไม่ตรงกันตามสภาพบริบทสถานศึกษาแต่ละแห่ง ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

เขต 5 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและตระหนักในร่วมมือกับชุมชน โดยประสานกลุ่มผู้นำชุมชนต่างๆ รวมถึงผู้ปกครองพูดคุยทำความเข้าใจถึงปัญหาอย่างแท้จริง สร้างกลุ่มเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและวัดเพื่อช่วยกันดูแลสอดส่องในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ปกครองและชุมชนรวมถึงหน่วยงานรอบนอกได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำให้เกิดระบบงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาพร ลีภยรัตน์ (2563, หน้า 170-183) ได้ทำวิจัยเพื่อการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขของนักเรียน การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนรายบุคคลที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาระดับบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย ธารแก้ว (2562, หน้า 33-47) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านระบบสนับสนุนจากชุมชนและเครือข่ายการทำงาน ด้านระบบเฝ้าระวังและด้านระบบบริหารจัดการส่วนสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ผลงานวิจัยของธีรพงษ์ ชูพันธุ์ (2563, หน้า 263-273) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และส่งเสริมให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาค้นคว้าสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย ยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษาอื่นๆ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดพงษ์ งอกनावัง และทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ (2565, หน้า 265-276) ได้ทำวิจัยศึกษาผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) โรงเรียนควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจน 2) ผู้บริหารจะต้องสามารถระดมความร่วมมืออย่างเพียงพอในการดำเนินงานจากชุมชน ยาเสพติด และอบายมุขอย่างต่อเนื่อง และงานวิจัยของชานนท์ คันธฤทธ (2564, หน้า 1-12) ได้ศึกษาแนวทางการลดพฤติกรรมกระทำความผิดคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนได้แก่ มีการจัดแหล่งอบายมุขแหล่งมั่วสุมและแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในชุมชนการสร้างกิจกรรมเสริมสร้างสำหรับเด็ก-เยาวชนในชุมชนการจัดที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวเมื่อเด็ก-เยาวชนมีปัญหาระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน และการพัฒนาสังคมในชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินนโยบายให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน รวมถึงผู้ปกครอง สร้างกลุ่มกิจกรรมเครือข่ายเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้บริหารควรดำเนินนโยบายสถานศึกษาเป็นเขตปลอดอบายมุขทุกชนิดให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

1.3 ผู้บริหารควรจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อน การป้องกันและแก้ปัญหาอบายมุข

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาควรมีการคัดกรองนักเรียนตามมาตรการเกี่ยวกับอบายมุขทุกรูปแบบและ นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาอบายมุขและ สารเสพติดอยู่เป็นประจำ

2.2 ผู้บริหารควรมีการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ สร้างภูมิคุ้มกันอบายมุขและประสานความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายให้ร่วมกันช่วยเหลือ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างของทางภาครัฐ ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับสภาพปัญหามากยิ่งขึ้น

3.2 ควรวิจัยแบบผสมผสานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุข ในสถานศึกษา

3.3 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักชาน 4 ในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นผลจากศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากแบบสอบถามและผลการ สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาอบายมุขตามหลักชาน 4 ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5 แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการป้องกัน พบว่า โรงเรียนควรมีการจัดทำป้ายในการเตือนภัยจากอบายมุขทุกประเภท และโรงเรียนต้องมีการอธิบาย ย้ำถึงกฎระเบียบวินัยที่ถูกต้องแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านการค้นหา ครูประจำชั้นควรมีการคัดกรอง นักเรียนอย่างเป็นระบบแยกกลุ่มประเภทนักเรียนครูต้องประสานผู้ปกครองเพื่ออธิบายวิธีการคัดกรอง

นักเรียนให้เข้าใจร่วมกัน และครูต้องสำรวจเก็บข้อมูลนักเรียนที่ใช้สิ่งเสพติดหรืออบายมุขชนิดต่างๆ ในสถานศึกษา 3) ด้านการรักษา ควรจัดกิจกรรมกีฬาและดนตรีรวมถึงกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขสิ่งเสพติด ครูต้องติดตามการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลต่อผู้บริหาร และครูต้องเอาใจใส่แก่นักเรียนที่มีปัญหาและประสานงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านการบำบัด 4) ด้านการเฝ้าระวัง โรงเรียนควรปลูกฝังวิสัยทัศน์ที่ดีแก่นักเรียนเพื่อให้เห็นโทษภัยของอบายมุขในสถานศึกษาในกิจกรรมหลากหลายรูปแบบโรงเรียนจะต้องไม่รับการส่งเสริมใดๆ จากสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท ประเภท โรงเรียนควรบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับพิษภัยของอบายมุขในรายวิชาต่างๆ และมีการสร้างกิจกรรมต่างๆ หลากรูปแบบ และครูต้องเฝ้าระวังไม่ให้มีการขายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกประเภท และการใช้สิ่งเสพติดแบบต่างๆ และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนโดยประสานกลุ่มผู้นำชุมชนต่างๆ รวมถึงผู้ปกครอง สร้างกลุ่มเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและวัดเพื่อช่วยกันดูแลสอดส่องในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ และผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมสร้างค่านิยมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีที่มีความเหมาะสมรวมถึงสอดแทรกหลักสูตรด้าน ศิลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังภาพนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชานนท์ คันธฤท. (2564). แนวทางการลดพฤติกรรมการกระทำความผิดคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(1), 1-12.
- เชิดพงษ์ งอกनावัง และทัชชวีวัฒน์ เหล่าสุวรรณ. (2565). ผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสาร Journal of MCU Ubon Review*, 6(1), 265-276.
- ธีรพงษ์ ชูพันธุ์. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 8(32), 263-273.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2562). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระอธิการสุพิศ ทรงจิตร และคณะ. (2562). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบำบัดและลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนติดยาเสพติด: กรณีศึกษา วัดโนนสูงวนาราม ตำบลโนนสูง อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 4(2), 47-62.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมาพร ลีภัยรัตน์. (2563). การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขโรงเรียนอนุบาลเมืองอุทัยธานี. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(2), 170-183.
- อรทัย ธารแก้ว. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 16(72), 33-47.